

Az irgalom kultúrája

Várnai Jakab OFM

„Amikor beesteledett, még a hét első napján megjelent Jézus a tanítványoknak ...
'Vegyétek a Szentlelket! Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, s akinek megtartjátok, az bűnben marad'.” (Jn 20,19.23)

A föltámadt Jézus első ajándéka a tanítványok közösségének a *bűnbocsánat*. A teológusok egy része ezt a jelenetet nem szűkíti le a szolgálati papság által kiszolgáltató szentségi feloldozásra, hanem az Egyházra átfogóan jellemző jézusi örökségnek tekinti. Jézus arra küldi az Egyházat, hogy folytassa az ő művét, amely elsősorban az irgalmasság gyakorlása, a bűnök bocsánata. Jézus létre akarja hozni az „irgalom kultúráját”. A Húsvét II. vasárnapján meghirdetett evangélium szerint húsvéti hitünk és az irgalomba vetett hitünk – egy.

Eddig leginkább Fehérvasárnapként emlegettük Húsvét II. vasárnapját, a 2000. év óta viszont az „Isteni Irgalmasság” vasárnapja. Ez az ájtatossági forma ma igen népszerű.¹ Vannak, akik kilenceddel készülnek erre a napra, és ezt úgy értik, hogy mind a 9 nap szentmisét kell hallgatniuk. Itt nehézségbe ütköznek, az első nap ugyanis éppen Nagypéntek, amikor az Egyház nem misézik, hanem megvallja az egyetlen misét, Krisztus kereszthalálát, amelyben feltárultak Isten irgalmának mélységei. Ha tehát jól értjük, az Isteni Irgalmasság lelkisége éppen arra mutat rá, hogy az irgalom forrása a Nagypéntek sötétjéből felragyogó húsvéti világosság.²

Az irgalom, amiről beszélünk, nem az engedékenység, lazaság, fegyelmezetlenség. Ezekhez nem kell önlegyőzés, önátadás, önfeláldozás. Ezekhez nem kell Húsvét. Életrajzírója megjegyzi Szent Ferencről, hogy „egyszerű volt, már nem természeténél, hanem a kegyelemnél fogva”.³ Az irgalom is a kegyelem műve bennünk, nem csupán önnevelés vagy hajlam eredménye.

Pilinszky János a Húsvét eseményét, Jézus feltámadását a „személy szerint való szeretet” terében helyezi el. Ezt az „irgalom” másik nevéként tudom elfogadni. Így ír:

„Úgy tanultuk, hogy hitünk egyik legfőbb bizonyítéka Jézus halottaiból való föltámadása. Ez a bizonyíték azonban véghetetlenül intim, s mintha eleve csak a szeretet szintjén válna nyilvánvalóvá. Történetileg a legkülsőségesebbnek kellene lennie, s ehelyett Jézus legbensőségesebb, legrejtettebb, s talán leginkább a személyes fölismeréshez, a személy szerint való szeretethez kötött csodája.”⁴

---

¹ 1958. dec. 2.: A Szent Officium határozata arról, hogy Faustina Kowalska nővér látomása nem természetfölötti jellegű, nem vezetik be az Isteni Irgalmasság ünnepét, és tiltva van az ilyen képek és írárok terjesztése. 1978. ápr. 15.: Főleg lengyel kérdésre válaszolva Seper bíboros kijelenti: nincs érvényben a Faustina Kowalska nővér által ajánlott áhítatgyakorlat tiltása.

² „Hinni a megfeszített Fiúban azt jelenti, hogy 'látni az Atyát'; azt jelenti, hogy látni a világban megtalálható szeretetet, látni, hogy a szeretet erősebb mindenfajta rossznál, ami csak behálózza az embert, az emberiséget és a világot. Az ilyen szeretetben való hit egyúttal az irgalomban való hitet is jelenti, mivel az irgalom a szeretet nélkülözhetetlen része, szinte a másik neve.” (II. János Pál: *Dives in misericordia*, 1980, 47.)

³ „*simplex gratia, non natura*”, Celanói Tamás Első Életrajza, 58.

⁴ PILINSZKY JÁNOS: Úgy tanultuk..., in *Tanulmányok, esszék, cikkek II.*, Budapest, 1988, 97.

Ha az irgalmat húsvéti ajándéknak tekintjük, az mindig a személyes szeretet erőterében játszódik le. A húsvéti üzenet lényege, hogy Jézus él, jelen van, a Pünkösdkor kiáradt Lélek által ez az erőter nyitva áll számunkra.

A személy szerint való szeretet már Jézus életében is érdekes kontrasztot alkot az intézményekhez való viszonyulással:

Akkor odajött hozzá egy leprás, és térdre esve így kérlelte: „Ha akarsz, meg tudsz tisztítani engem.” **Jézus megkönyörült rajta.** Kinyújtotta kezét, megérintette, s közben azt mondta neki: „Akarom, tisztulj meg!” Amikor ezt kimondta, azonnal eltűnt róla a lepra, és megtisztult. **Nagyon ráparancsolt,** és mindjárt elbocsátotta őt: „Vigyázz, senkinek se szólj erről; hanem eredj, mutasd meg magadat a papnak, és ajánld föl tisztulásodért, amit Mózes rendelt, bizonyságul nekik.”. Mk 1,40-45

Van egy érdekes váltás a jelenetben. Jézusnak azt a cselekvését, amely egy embernek szól, így írja le: „megkönyörült rajta”. Jézusnak azt a cselekvését pedig, amellyel a nyilvánosság viszonyai között, elvárások és csoportok hatásai között egy meghatározott helyet akar elfoglalni, így írja le: „nagyon ráparancsolt”. Ez erős kifejezés, más nyelvek úgy fordítják, hogy „ráripakodott és elzavarta”. Ez nem a személynek szóló indulat, hanem egyértelmű állásfoglalás: „így viszonyulj a közösséghez és a papokhoz”, valamint határozott szó a saját helyéről is: „nem vagyok hivatalos vallási szereplő”.

Új szelek a Vatikánban: egy olyan ember áll Péter helyén, akinek eddig is jellemzője volt a személy szerint való figyelem. Egyszerű, mesterkéletlen, megközelíthető, a nagyozolást kerülő, az emberek közelségében örömet lelő emberként beszélnek róla. Argentín rendi tanácsosunk megerősítette, hogy milyen személyes figyelemmel kísérte mindig is papjait és a szerzeteseket is.

Képes volt megmondani az embereknek: „senki nem taszít el téged”, és Itáliában tényleg nő a gyónók száma, túl az új pápa okozta tipikus hullámon.

Véleményem szerint a jelen pillanatban az a kérdés, hogy hogyan fogja Ferenc pápa a „személy szerint való figyelem” üzenetét a intézményi vezetés szintjén érvényesíteni?

Roberto Paglialonga olasz újságíró „a média és a pápa közti mézeshetekről” ír. Úgy érzékeli, hogy az első hónapokban a média egy jóságos, valamiféle általános nyitást sugalló alakként állítja elénk a pápát. A cikk azt várja, hogyan fog reagálni ugyanez a média, amikor világossá válik, hogy Ferenc pápa a „nyitást” nem fogja érvényesíteni az eddigiekhez képest radikális formában az olyan kérdésekben, mint az egyneműek együttélése, elváltak szentségeihez járulása, a nők szerepe az Egyházban, a bioetika és az élet természetes vége?⁵

Lehet-e „kultúrája” az irgalomnak? Ez talán annyi, mint ha VI. Pál pápa idején megkérdeztük volna, hogy lehet-e „civilizációja” a szeretetnek? Ha a „kultúra” az, amikor valami már benne van a levegőben, szinte nem is kell tanulni, erőfeszítést kifejtteni érdekében, akkor vajon válhat-e ilyenné a jézusi irgalom? Vagy inkább úgy kellene fogalmaznunk, hogy a keresztény értelmiségi mai feladata, hogy az irgalmasságot mint közös eszményt, elismert és elfogadott értéket mutassa fel.

---

⁵ vö. <http://vaticaninsider.lastampa.it/vaticano/dettaglio-articolo/articolo/francesco-francis-francisco-24826/>

A peresztrojka idején visszakerült az orosz közbeszédbe a „könyörület” fogalma. Fölvetették, hogy a „könyörület” kellene hogy legyen az új társadalom alapelve.⁶ Nyilván nagy kérdés, hogy ezzel most hol tart az orosz társadalom? Bizonyára szembesülniük kellett azzal a hajlammal, hogy egy feldobott kulcsszóból hamar szlogent csináljunk, kiüresítsük, megkerüljük. Értelmiségi feladat, hogy az „irgalom” szónak újból és újból visszaadjuk a gyökeres és hiteles – tehát jézusi – jelentését.

---

⁶ *Vigilia* 53, 10/1988, 785.